
І. А. Загорін

студ. II курсу, спеціальність «Право»,

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

*Науковий керівник: к. ю. н., доцент кафедри кримінального права,
кримінального процесу та криміналістики Т. О. Павлова*

МЕДІАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ (НА ПРИКЛАДІ ДОСВІДУ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ В ТУРЕЧЧИНІ)

Кожного дня у світі відбувається безліч конфліктів та правопорушень, що потребують свого розв'язання. У той же час існує багато форм і способів їх вирішення. Ці способи залежать від складності конфлікту, характеру та ступеню суспільної небезпеки правопорушення. Але після притягнення до певного виду відповідальності часто залишаються невирішеними багато питань, які складно розв'язати у так званому традиційному судовому процесі, альтернативою якому виступає відновне правосуддя та його дієвий правовий інструмент – медіація, яка доволі ефективно використовується не тільки в Україні, а й в Туреччині.

Медіація в її сучасному розумінні стала розвиватися в другій половині ХХ сторіччя, передусім у країнах англосаксонського права – США, Австралії, Великобританії, – після чого почалося її стрімке поширення в Європі. Перші спроби застосування медіації стосувалися переважно для вирішення сімейних конфліктів. Згодом медіація отримала визнання під час вирішення широкого спектра конфліктів і спорів, починаючи від конфліктів у місцевих громадах і закінчуючи складними багатосторонніми конфліктами в комерційній та публічній сферах [1]. Як в Україні, так і в Туреччині медіація є відносно новим поняттям. Своєї популярності та активного застосування в обох країнах воно набуло відносно нещодавно, через що ці процеси потребують подальшого правового регулювання.

У ст. 1 Закону України «Про медіацію» від 16.11.2021 р. № 1875-ІХ зазначено: «медіація – позасудова добровільна, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допо-

могою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів» [2].

Г. В. Єрмоенко пропонує власне визначення медіації як «процесу, під час якого зустрічаються разом дві чи більше сторін у присутності третьої – нейтральної – сторони (медіатора), яка сприяє досягненню сторонами взаємної згоди у вирішенні спору. При цьому фокус зосереджено на інтересах сторін, а не на правових позиціях та договірних правах. У разі медіації конфліктуючі сторони самі знаходять рішення» [3]. Ми пропонуємо розуміння медіації як універсального та сучасного засобу вирішення конфлікту з залученням третьої незалежної сторони (медіатора), для ефективного здійснення відновленого правосуддя. При цьому такий процес багато у чому переважає над іншими засобами здійснення правосуддя (наприклад, суд, арбітраж тощо).

Переваги медіації вдало, на наш погляд, визначено у науковій статті О. А. Островської та О. Л. Фінько, а саме «1. *Конфіденційність*. Мається на увазі, що ті події, які відбуваються під час медіації, є суцільно конфіденційними. Всі записи, інформація, звіти або інші документи, які надаються медіатору під час підготовки до медіації або які з'являються у процесі медіації, не можуть бути розголошеними. 2. *Економія часу та коштів*. Якщо порівнювати дану процедуру із судовою, то можна сміливо сказати, що вирішення спору шляхом медіації не є довготривалим на відміну від суду і може значно заощадити кошти її учасникам. 3. *Виграшне рішення для обох сторін*. Під час медіації немає переможної сторони та тієї, яка перемогла, тому що мета медіації – знайти рішення, яке зможе задовольнити обидві сторони. Тільки у цьому разі медіація вважатиметься завершеною та успішною. 4. *Добровільність*. Сторони беруть участь у медіації добровільно: під час прийняття рішення про медіацію, у процесі її проведення, досягнення домовленостей і виконання рішень. 5. *Гнучкість процедури*. Медіація може бути перервана в будь-який час за ініціативи будь-кого з учасників медіації. Склад учасників (юристи, родичі, повноважні представники тощо) визначається самостійно кожною зі сторін. Сторони самі вирішують, за яких умов вони будуть укладати угоду чи припиняти медіацію» [1]. Ми виділяємо ще таку перевагу,

як відсутність психологічного тиску, оскільки, на відміну від судового процесу, під час медіації її учасники знаходяться у більш комфортних умовах, неофіційній обстановці, через що менше відчувають хвилювання, що добре відображається на їх внутрішньому психологічному стані та сприяє досягненню консенсусу між сторонами.

Варто звернути увагу й на важливість існування медіації, оскільки вона відіграє роль не тільки процесу регулювання конфлікту, а і значно розвантажує роботу суду, оскільки багато конфліктів можна вирішити без здійснення судового процесу. Більш того, у багатьох випадках медіація є необхідною, і без її реалізації звернутися до суду буде неможливо, наприклад: комерційні кейси, трудові кейси, кейси, які пов'язані із порушенням права споживача тощо. Такі висновки було зроблено під час роботи з професійним юристом та медіатором Онгюном Гобелем, в рамках академічної мобільності в Туреччині. Особисто вдалося спостерігати за роботою професіонала у цій галузі. Пан Гобель тактично уміє створювати доброзичливу атмосферу, при якій люди одразу здатні налаштовувалися на вирішення конфлікту. Також, завдяки такому практичному досвіду, автор зрозумів наскільки важливо правильно обрати професійного медіатора, оскільки від знань та вмінь фахівця залежить кінцевий результат медіації.

Отже, процес медіації має просуватися та популяризуватися в Україні. Особливо у цей непростий час виникає безліч конфліктів, які могли б бути вирішені через медіацію. Застосування медіації розвантажить суди, що дасть можливість зосередитися на судовому розгляді більш небезпечних кримінальних правопорушень – злочинах.

Література

1. Островська О. А., Фінько О. Л. Медіація як альтернативний спосіб урегулювання конфліктів та консалтингова послуга. URL: <http://global-national.in.ua/archive/21-2018/8.pdf>
2. Про медіацію»: Закон України від 16.11.2021 № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-IX#Text>
3. Галина Єрьоменко. Перспективи розвитку медіації в Україні. URL: <https://ukrmediation.com.ua/files/content/Perspectyvy.pdf>